

ДУА “Сярэдняя школа №1 г. Талачына”

Візуалізацыя навучальнага матэрыялу ў
працэсе вывучэння арфаграфіі як спосаб
развіцця інфармацыйных кампетэнцый вучняў

Настаўнік беларускай мовы і літаратуры
Будкевіч Наталля Мікалаеўна

Талачын,
2021

Імклівая інфарматызацыя грамадства прывяла да карэнных змен у разнастайных сферах дзейнасці чалавека, у тым ліку спрыяла фарміраванню ў прадстаўнікоў малодшага пакалення новага тыпу мыслення – кліпавага. Так, дзеці, якія выраслі ў эпоху высокіх тэхналогій, па-іншаму глядзяць на свет. Іх успрыманне не паслядоўнае і не тэкставае. Яны бачаць малюнак у цэлым і ўспрымаюць інфармацыю па прынцыпе кліпа. Безумоўна, у адказ на выклік сучаснага інфармацыйнага свету патрабуюць актуалізацыі традыцыйныя адукацыйныя падыходы. Такім чынам, пры арганізацыі вучэбнага працэсу існуе неабходнасць візуалізацыі інфармацыі.

У побытавым значэнні візуальную камунікацыю можна вызначыць як - тое, што я бачу. Аднак сёння візуальная камунікацыя надзвычай развіта і больш складанай і на ўзроўні мовы і на ўзроўні ўспрымання за кошт актыўнага развіцця візуальнага мастацтва і электронных і лічбавых тэхналогій. Неабходна адзначыць, што прыёмы візуалізацыі варта падбіраць з улікам канкрэтных адукацыйных (вучэбных) задач, можна выкарыстоўваць на ўсіх этапах ўрока: пры тлумачэнні новага матэрыялу, пры паўтарэнні, пры замацаванні і г.д.

Існуе шырокая разнастайнасць (палітра, арсенал) традыцыйных спосабаў візуалізацыі на ўроках беларускай мовы і літаратуры: схемы, апорныя канспекты, табліцы, планы, прэзентацыі, відэаролікі і інш. Аднак сёння з развіццём камп'ютарных тэхналогій набываюць папулярнасць новыя сродкі – інфаграфіка, воблака слоў, калаж, стужка часу, кросэнс, інтэлект-карта, скрайбінг, кластэр і інш.

Напрыклад, падчас вывучэння ў 5 класе тэмы “Тыпы маўлення: апавяданне, апісанне, разважанне” на этапе замацавання ведаў можна прапанаваць вучням працу з **воблакам слоў**, якое ўтрымлівае ў сабе не толькі тэарэтычныя паняцці, але і варыянты загаловаў тэкстаў. Такая падача матэрыялу будзе садзейнічаць засваенню вучнямі адрозненняў тыпаў тэксту, аналітычнаму асэнсаванню загаловаў. Дарэчным будзе воблака пры вывучэнні правапісу слоўнікавых слоў (воблака са слоў, вывучаных за год, размежаванне правільна напісаных слоў і з памылкамі і г.д)

Інтэлект-карта (ментальная карта, карта памяці, дыяграма сувязяў, карта думак, асацыятыўная карта, карта розуму) – гэта графічны спосаб прадставіць ідэі, канцэпцыі, інфармацыю ў выглядзе карты, якая складаецца з ключавых і другасных тэм. Гэта значыць, гэта інструмент для структуравання

ідэй, планаванне свайго часу, запамінанне вялікіх аб'ёмаў інфармацыі, правядзенне мазгавых штурмаў.

Вядома, што больш за 80 % інфармацыі чалавек успрымае візуальна. Праз тры дні ён у стане ўспомніць толькі 10 % ад усяго аб'ёму пачутага. Разам з тым вусны аповед «з малюначкамі» запамінаецца нашмат лепш, чым звычайная лекцыя. Псіхафізічныя асаблівасці школьнікаў такія, што яны лепш успрымаюць інфармацыю менавіта візуальна. А сучасныя дзеці яшчэ большыя візуалы, чым іх бацькі. Так у школьнае жыццё «пракраўся» **скрайбінг**, таксама запазычаны з бізнес-асяроддзя.

Скрайбінг (ад англійскага " scribe " – накідваць эскізы або малюнкi) – гэта візуалізацыя інфармацыі пры дапамозе графічных знакаў, проста і зразумела якія адлюстроўваюць яе змест і ўнутраныя сувязі. Тэхніка скрайбінга была вынайдзена брытанскім мастаком Эндру Паркам. Выступ у тэхніцы скрайбінга – гэта перш за ўсё мастацтва суправаджэння прамаўляючай прамовы "на ляту" малюнкамі фламастэрам на белай дошцы (або лісце паперы). Як правіла, ілюструюцца ключавыя моманты аповяду і ўзаемасувязі паміж імі. Стварэнне яркіх вобразаў выклікае ў слухача візуальныя асацыяцыі з вымаўляцца прамовай, што забяспечвае высокі працэнт засваення інфармацыі. Дзякуючы скрайбінгу ўрокі ажыўляюцца. А яшчэ скрайбінг развівае такія якасці, як лагічнае, вобразнае, крэатыўнае і крытычнае мысленне...

Інфаграфіка – гэта графічны спосаб падачы інфармацыі, даных і ведаў. Асноўныя прынцыпы Інфаграфіка з'яўляецца змястоўнасць, сэнс, лёгкасць успрымання і алегарычнасць. Для стварэння інфаграфікі могуць выкарыстоўвацца табліцы, дыяграмы, графічныя элементы і г.д

Часцей за ўсё ў школьнікаў узнікаюць цяжкасці ва ўспрыняцці інфармацыі, у вызначэнні сувязі паміж асобнымі аб'ектамі. Фарміраваць гэтыя кампетэнцыі дапагае прыём "**Кластэр**", які, на маю думку, з'яўляецца аптымальнай формай арганізацыі вучэбнага матэрыялу па любой тэме любога прадмета. Кластэр – гэта адзін са спосабаў графічнай арганізацыі матэрыялу, нейкая структура, кожная клетачка якой – пэўная інфармацыя. Прасцей кажучы, гэта блокі вылучанай інфармацыі. Выдзяляюцца сэнсавыя адзінкі тэкста або тэмы, графічна афармляюцца ў выглядзе гронкі з абавязковым вызначэннем прычынна-выніковых сувязяў. Кластэр можна выкарыстоўваць на стадыі выкліку, калі мы сістэматызіруем інфармацыю да знаёмства з новым матэрыялам у выглядзе пытанняў ці загаловаў сэнсавых блокаў.

Адной з форм успрымання і перапрацоўкі атрыманай інфармацыі з'яўляецца **табліца**. Уменне арганізаваць тэкставую інфармацыю ў табліцы сведчыць пра больш высокі ўзровень работы з інфармацыяй, чым проста чытанне. Таму ў навучанні выкарыстоўваецца вялікая колькасць розных табліц, запаўненне якіх дазваляе вучню ўбачыць і занатаваць у таблічнай форме структуру вивучаемага на ўроку тэкста.

Такім чынам, візуалізацыя – трэнд сучаснай адукацыі, які дазваляе выпрацоўваць уменне аналізу і разумення тэксту, абагульнення аб'ёмнай інфармацыі, спрыяе паспяховай сацыялізацыі вучняў.

Дыдактычна выверанае выкарыстанне навочных вобразаў у навучанні можа ператварыць нагляднасць з дапаможнага, ілюструючага сродка, у вядучы, прадуктыўны метадычны сродак, які спрыяе фарміраванню інфармацыйнай культуры ввучняў. Метадычна правільны падыход да візуалізацыі забяспечвае і падтрымлівае пераход вучня на больш высокі узроўвень пазнавальнай дзейнасці, стымулюе крэатыўны падыход.